

Teologiczne Studia Siedleckie

XVI (2019) 16, s. 73-85

**Ks. Artur STEFANIAK\***

## **WOLNOŚĆ I JEJ ZAFALSZOWANE WIZJE W ŚWIETLE DOKUMENTÓW KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO.**

**Treść:** Wstęp; 1. Istota wolności; 2. Współczesne koncepcje wolności; 3. Kościół wobec wizji wolności; 4. Wybrane zagadnienia zafałszowanej wizji wolności; Zakończenie; Summary; Liberty and its distorted vision in the light of the documents of the Catholic Church; Bibliografia.

**Słowa kluczowe:** wolność, wolność wyboru, sumienie, wizja Boża ludzkiej wolności, wolność w Bogu.

**Key words:** liberty, freedom of choice, conscience, the Divine vision of human freedom, freedom in God.

### **Wstęp**

Jedną z podstawowych wartości w życiu człowieka jest wolność. Aby czuł się on prawdziwie wolny, potrzebny jest proces wychowania do wolności, który zakłada istnienie odpowiednich podstaw oraz potrzebę prawdy o człowieku. By poznać koncepcje ludzkiej wolności według wizji Kościoła, konieczne jest pochylenie się nad koncepcją człowieka i istotą pochodzenia ludzkiej wolności. Pragnienie bycia wolnym *jest wpisane w serce człowieka. Źródła chrześcijańskiej wolności związane są z faktem bycia na obraz i podobieństwo samego Boga, który jest wolnością*<sup>1</sup>. Wolność stworzenia jest odbiciem wolności Stwórcy. Jest ona *zawsze wolnością człowieka uczynionego na obraz i podobieństwo Stwórcy*<sup>2</sup>. Nie-

\* Autor jest księdzem diecezji siedleckiej. Święcenia prezbiteratu przyjął 15.06.2013 r. z rąk biskupa Zbigniewa Kiernikowskiego. Doktorant teologii moralnej w KUL. Wikariusz w par. Opatrzności Bożej w Parczewie

<sup>1</sup> M. Halama, *Wolność. Wychowanie do wolności w świetle nauczania Jana Pawła II*, Kraków 2000, s. 7.

<sup>2</sup> Jan Paweł II, *Orędzia papieskie na światowy Dzień Pokoju. Chcesz służyć sprawie pokoju — szanuj wolność* (1981), Rzym - Lublin 1987, s.117.

stety, człowiek poprzez grzech odłącza się od Boga. Dopiero Jezus Chrystus poprzez swoje przyjście na ziemię odradza wolność człowieka. Chrystus czyni to na krzyżu, odkupując ludzkie grzechy i na nowo przywracając przyjaźń człowieka z Bogiem. By odkryć sens ludzkiej wolności, jej zależności i sposoby wyrażania się, a także wizje zafałszowania konieczne jest pochylenie się na poszczególnych przypadkach egzystowania człowieka w świecie. Skupić się na istocie wolności, przekazywanej przez Biblię i nauczanie Kościoła. Trzeba skupić się na wykorzystywaniu wolności do hołdowaniu ciału i niewłaściwym postawom, by zrozumieć czym jest wolność.

### 1. Istota wolności

Z nauki Katechizmu Kościoła Katolickiego wynika, że wolność jest *zakorzenioną w rozumie i woli możliwością działania lub niedziałania, czynienia tego lub czegoś innego, a więc podejmowania przez siebie dobrowolnych działań*<sup>3</sup>. Po to, by zrozumieć, czym jest właściwie pojmowana wolność, trzeba odwołać się do pewnych elementów, które stanowią o jej istocie. Często istotę wolności ujmuje się wyłącznie od strony negatywnej tzn. jakby była ona brakiem jakiegokolwiek przymusu i konieczności. Natomiast katolicka nauka społeczna widzi w braku przymusu i konieczności ważny element, ale nie istotę chrześcijańskiej wolności.

Nauka Katechizmu, bardzo mocno akcentuje wymiar wolności, jako możliwość dokonywania przez człowieka wyborów, decyzji, określonego działania. W tym wszystkim chodzi o termin *możliwość*, który określa człowieka, jako podmiot odpowiedzialności. Akcent położony jest na inicjatywę osoby w formie możliwości decydowania o sobie. Taki aspekt wolności nazywa nie wolnością *do*, czyli wolnością w aspekcie pozytywnym. Drugi wymiar chrześcijańskiego ujęcia wolności ma charakter negatywny - wymiar definiowany jako brak przymusu i konieczności. Jest to tzw. wolność *od* przymusu, konieczności, zniewolenia itp. Trzeba sobie uświadomić istnienie tych dwóch aspektów wolności: *od* i wolności *do*, żeby móc poprawnie pojmować ten termin<sup>4</sup>.

Fundamentalnym elementem definicji *wolności* jest wolność zewnętrzna i wolność wewnętrzna. W aspekcie wewnętrznym to po prostu władza osoby dającej jej możliwość podejmowania wyborów i decyzji w zakresie świata własnych przekonań, poglądów itp. Wolność w tym aspekcie sprowadza się do wewnętrznej autonomii osoby. Autonomia ta zakłada wolność zarówno *do* – człowiek jest tu podmiotem decydującym, jak i wolność

<sup>3</sup> KKK 1731.

<sup>4</sup> KKK 1732.

od – wszelkiego rodzaju nacisków i determinacji. Zatem nie ulega wątpliwości, że istota tej wartości tkwi we wnętrzu człowieka.

Drugim aspektem jest aspekt zewnętrzny nazywany wolnością zewnętrzną bądź społeczną. Jest to wybór działań w ramach codziennej egzystencji człowieka dokonywanych w ramach funkcjonowania w społeczeństwie. Mowa tu o owej *możliwości działania lub niedziałania*, czynienia tego bądź czegoś innego, a więc podejmowanie przez siebie przemyślanych działań<sup>5</sup>. Brak takich możliwości powoduje nie tylko *pozbawienie człowieka środków dążenia do swobodnej obrony celów, ale stanowi zagrożenie jego egzystencji*<sup>6</sup>. Jest rzeczą zrozumiałą, że także ten aspekt zawiera w sobie tak zwaną wolność *od* i wolność *do*.

Trzecim fundamentalnym elementem chrześcijańskiego rozumienia wolności jest dobro. Istotą wolności nie jest czynienie tego, co człowiek może czynić ze swej natury, czyli czynienie czegokolwiek, gdyż rzeczywistą granicę wyznacza tu dobro. Apostoł Paweł w Liście do Galatów napisał: *Wy, zatem bracia powołani zostaliście do wolności. Tylko nie bierzcie tej wolności, jako zachęty do hołdowania ciału, wręcz przeciwnie, miłością ożywni słuźcie sobie wzajemnie*<sup>7</sup>. Rozwijając tę myśl, Katechizm uczy, że prawdziwą wolnością jest tylko wolność w służbie dobra i sprawiedliwości, natomiast wybór nieposłuszeństwa i zła jest nadużyciem wolności<sup>8</sup>. Jan Paweł II w encyklice, *Veritatis splendor*, odnosząc się do takiego jej rozumienia, pisze o szczególnej roli Jezusa, który objawia szczególną dynamikę wzrastania wolności ku pełnej dojrzałości, a jednocześnie potwierdza istnienie fundamentalnej więzi między wolnością, a prawem Bożym. Tak rozumiana wolność człowieka i prawo Boże nie są ze sobą sprzeczne, ale przeciwnie – wzajemnie się do siebie odwołują<sup>9</sup>. Właśnie w tym ujęciu dobro nie zniewala człowieka, nie narzuca też mu się z absolutną koniecznością, ale ukazuje się jako przedmiot autentycznego wyboru. W tym przypadku zakłada też możliwość odrzucenia, tzn. może też rodzić zło<sup>10</sup>.

Wolność bardzo ściśle łączy się z prawdą ludzkiego bytu. Kto pragnie poczuć się naprawdę wolny, zobowiązany jest do poznania prawdy i podporządkowania się wraz z odwagą skonfrontowania się z jej wszystkimi wymiarami. Człowiek jednak może prawdzie zadawać gwałt w mniemaniu, że w ten sposób uzyskuje jeszcze wyższy stopień wolności polegający na opanowaniu czegoś, panowaniu nad czymś. W działaniu ludzkim, obok

<sup>5</sup> KKK 1731.

<sup>6</sup> J. Majka, *Etyka Społeczna*, Wrocław 1982, s. 240.

<sup>7</sup> Ga 5,13.

<sup>8</sup> Por. KKK 1733.

<sup>9</sup> Por. VS 17.

<sup>10</sup> Por. P. Mazurkiewicz, *Nauczanie społeczne Kościoła a „duch” liberalizmu*, *Społeczeństwo* 2 [2006], s.220.

celu tkwiącego w istocie rzeczy i sensu, jest też element chęci zdobycia władzy i panowania. Jeśli ta chęć utrzymana jest we właściwych proporcjach, stanowi właściwy bodziec do działania. Jeśli jednak rozwinie się ponad miarę, z pewnością zniekształci właściwy obraz wolności i uczyni z chęci zdobywania władzy przedmiot szczególnego zniewolenia, który może prowadzić nawet do przemocy i zadowolenia z okrucieństwa.

Papież Jan XXIII w encyklice *Pacem in terris* uważanej za katolicki kodeks praw człowieka ukazuje bogatą treść prawa do wolności w kontekście poszukiwania *prawdy, wypowiedania i rozpowszechniania swych poglądów, swobodnej twórczości artystycznej, korzystania z dorobku wiedzy, oddawania czci Bogu zgodnie z wymaganiami własnego sumienia, wyznawania religii publicznie i prywatnie*<sup>11</sup>. Wymienione aspekty prawa do wolności jeszcze głębiej ukazują, że jego szczegółowa treść nie wyraża się tylko prawem do gwarantowanej ochrony przed przymusem i koniecznością, ale daje możliwość realizowania wolności nie tylko w sensie negatywnym, jako wolność, *od* bo i w sensie pozytywnym, jako wolność *do* w płaszczyźnie wewnętrznej i zewnętrznej.

Pismo Święte w sposób bardzo konkretny ukazuje, że wolność, którą dał Bóg człowiekowi, jest ograniczona, ale to ograniczenie ma stanowić i zabezpieczać przed grzechem i jego konsekwencjami. Opis grzechu pierworodnego w Księdze Rodzaju dowodzi, że człowiek, postępując wbrew boskiemu nakazowi, narusza stan harmonii z przyrodą, której jest częścią. E. Fromm, nawiązując do tego wydarzenia, zauważa, że z punktu widzenia Kościoła jest to grzech, natomiast z punktu widzenia jednak człowieka jest to początek ludzkiej wolności<sup>12</sup>. Jan Paweł II, nawiązując do opisu stworzenia, ukazuje, że człowiek stworzony na obraz Boży uczestniczył w wolności samego Boga, gdyż wolność człowieka zawsze jest wolnością na wzór wolności Stwórcy<sup>13</sup>. Dlatego też, *człowiek od zarania swojego istnienia staje wobec wyboru między różnymi trybami swojego postępowania [...] musi wybierać między różnymi sposobami postępowania*<sup>14</sup>. Te wybory nie są dla niego łatwe, toteż często człowiek podejmuje błędne decyzje.

Znany polski etyk T. Ślipko, dokonując próby zdefiniowania wolności, pisze, że nie jest ona jakąś tajemniczą, samodzielnią, w powietrzu zawieszoną hipostazą, ale atrybutem, swoistym uzdolnieniem człowieka, z tego też powodu określonym w swej rzeczywistości naturą tegoż człowieka. Innymi słowy, wolność człowieka jest tym, czym jest sam czło-

<sup>11</sup> Por. PT 12-14.

<sup>12</sup> Por. E. Fromm, *Ucieczka od wolności*, Warszawa 1970, s. 48.

<sup>13</sup> Por. M. Halama, dz. cyt., s.14 – 19.

<sup>14</sup> E. Fromm, dz. cyt., s. 48.

wiek<sup>15</sup>. W tym kontekście zastanawiające jest to, że człowiek chce dokonywać wyborów, które nie zawsze są korzystne dla niego samego. Często popełnia błędy, które rzutują na całe jego życie.

## 2. Współczesne koncepcje wolności

Czasy współczesne dowodzą, jak ludzie wysoko sobie ceniąc wolność i żarliwie o nią zabiegając, często sprzyjają jej w sposób fałszywy, jako swobodzie czynienia wszystkiego, co tylko się podoba, w tym także i zła<sup>16</sup>. Jan Paweł II mówi, że *wolność moralnie nie polega na możliwości czynienia czegokolwiek, ale na zdolności człowieka do swobodnej realizacji tego, co odpowiada jego powołaniu, jako syna Bożego, uczynionego na obraz swego Stwórcy*<sup>17</sup>. Zatem człowiek nie jest prawdziwie wolny, jeśli sprzeciwia się głębokim wymogom swej natury<sup>18</sup>. Jeśli wolność zostanie pozbawiona podwalin moralnych, to łatwo będzie ją pomylić z rozwiązłością. Obecnie dość powszechnie zauważa się myślenie, że wolność pozbawia ograniczeń i odpowiedzialności. Wolność absolutna prowadzi do *traktowania ciała człowieka, jako surowca, pozbawionego znaczeń i wartości moralnych*<sup>19</sup>.

Przyglądając się nowożytnym ruchom wyzwolenia człowieka, trzeba stwierdzić, że *wysiłek mający na względzie wyzwolenie myśli i woli z ich ograniczeń, doprowadził niektórych do przekonania, że moralność, jako taka, stanowi irracjonalną przeszkodę, którą człowiek zdecydowany na to, by się stać panem samego siebie, ma prawo przewyciężyć*<sup>20</sup>. Niestety, przykładów źle pojętej wolności jest we współczesnym świecie dużo. Wśród smutnych dowodów tego stanu rzeczy można wskazać m.in. na aborcję, eutanazję czy homoseksualizm. Trudno powiedzieć, że jest to dobrze pojęta wolność, skoro człowiek chce decydować o życiu drugiej osoby lub, jak w przypadku homoseksualizmu, działać wbrew naturze. To, że osoba taka głośno manifestuje swoje prawo do wolności w swojej sferze seksualnej i swojego sumienia, nie znaczy wcale, że ma do tego absolutne prawo<sup>21</sup>.

Poruszając problem wolności, nie sposób nie zadać sobie pytania o naturę ludzką, a zwłaszcza, jakie miejsce zajmuje ludzkie ciało w kwestiach prawa naturalnego. Wolność,

<sup>15</sup> Por. T. Ślipko, *Rewolucja seksualna*, Warszawa 2005, s.10.

<sup>16</sup> Por. VS 34.

<sup>17</sup> Jan Paweł II, *Modlitwa niedzielna z papieżem, Wolność i prawda* (17 X 1993), [w:] OR 15: 1994, nr 1, s.48.

<sup>18</sup> Por. E. Fert, *Wychowanie do czystości w nauczaniu Jana Pawła II*, Kielce 1998, s. 48.

<sup>19</sup> VS 48.

<sup>20</sup> Kongregacja Nauki Wiary, *Instrukcja o chrześcijańskiej wolności i wyzwoleniu Libertatisconscientia*. Rzym 1986, s.11.

<sup>21</sup> Por. J. Seifert, *Blask prawdy, jako fundament działania moralnego. O encyklice Jana Pawła II „Veritatis splendor”* s. 170. [w:] Jan Paweł II, *Veritatis splendor. Teksty i komentarze*, [red.] A. Szostek, Lublin 1995

którą uważa się za absolutną, prowadzi do traktowania ciała człowieka jako surowca pozbawionego znaczeń i wartości moralnych, dopóki nie ukształtuje go według swojego zamysłu<sup>22</sup> pisze Jan Paweł II w encyklice *Veritatis splendor*. W takim kontekście relacja między wolnością, a tak zredukowaną naturą oznacza rozłam w samym człowieku. Ciało, któremu obiecano zostało zmartwychwstanie, będzie miało udział w chwale. Nie wolno nam zapomnieć o więzi łączącej rozum i wolną wolę ze wszystkimi władzami cielesnymi i zmysłowymi. Pamiętać trzeba też, że cała osoba włącznie z ciałem, zostaje powierzona samej sobie i właśnie w jedności duszy i ciała jest podmiotem własnych aktów moralnych. Papież Jan Paweł II przypomina też, że osoba ludzka nie może być sprowadzana do samo projektującej się wolności, ale powinna posiadać sprecyzowaną strukturę duchową i cielesną. Brak takiego szacunku doprowadza do relatywizmu i samowoli, co w końcu prowadzi do fałszowania ludzkiej wolności i zacierania się sensu ludzkiej płciowości<sup>23</sup>.

Człowiek, jako stworzenie, nie powinien w swojej wolności uczestniczącej w wolności Boga, domagać się całkowitej autonomii moralnej oderwanej od egzystencjalnego odniesienia do Stwórcy. Jako osoba, człowiek został obdarzony rozumem i wolną wolą, i dlatego może on wykorzystać te przymioty, przeciwstawiając się Stwórcy, roszcząc sobie pełną suwerenność. Taka wynaturzona koncepcja ludzkiej wolności wiąże się zawsze z redukcyjną antropologią, czyli z niewłaściwym, zakłamanym rozumieniem subiektywności człowieka, który zawęża pojęcie godności osoby ludzkiej. Fałszywe rozumienie ludzkiej wolności wyraża się przede wszystkim w absolutyzowaniu znaczenia jednostki ludzkiej, a więc w skrajnym ujmowaniu autonomii człowieka<sup>24</sup>.

### 3. Kościół wobec wizji wolności

Ojciec Święty Jan Paweł II mówi, że różnorodność tradycji i obyczajów w ramach cywilizacji ludzkiej może prowadzić do negacji uniwersalnych ludzkich wartości i relatywistycznej koncepcji moralności<sup>25</sup>. Prowadzi to do tego, że człowiek w swojej wolności chce wybierać, co jest dla niego dobre, a co złe<sup>26</sup>. Bóg człowiekowi polecił jeść owoce z wszelkiego drzewa z wyjątkiem drzewa poznania dobra i zła. Poprzez ten obraz Bóg poucza, że władza o decydowaniu o dobru i złu należy wyłącznie do Boga. Jak naucza Bp Kiernikowski w *grzechu nie chodzi tylko o pewien gest albo czyn, który – jako jakiś przypadkowy błąd – pozostałby na*

<sup>22</sup> Por. VS 48.

<sup>23</sup> Por. VS 48.

<sup>24</sup> J. Nagórny, *Między «kulturą śmierci» a «kulturą życia» - wyzwania współczesności*, [w:] Jan Paweł II, *Evangelium vitae. Tekst i komentarze*, [red.] T. Styczeń, J. Nagórny, Lublin 1997, s. 153.

<sup>25</sup> Por. VS 33.

<sup>26</sup> Por. Rdz 2, 17.

zewnątrz człowieka. Grzech spowodował zmianę w samym wnętrzu, w tożsamości człowieka. W konsekwencji spowodował zmianę ogólnej sytuacji samego człowieka<sup>27</sup>. Ta sytuacja doprowadza nas do momentu, że wolność jest owocem Paschy Chrystusa, czyli Jego zwycięstwa nad grzechem, nad śmiercią, nad prawem rozumianym jako prawo niewolnictwa<sup>28</sup>. Wolność w biblijnym rozumieniu to zaproszenie w głąb Paschy, czyli uczestnictwo w śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa, który wyzwolił nas ze wszystkich uzależnień<sup>29</sup>.

Samo zjawisko absolutyzowania wolności ma swój początek m.in. w założeniach filozofii egzystencjalnej. Konsekwencją tych stanowisk światopoglądowych jest wyjęcie wolności spod obiektywnego ładu moralnego, którego człowiek nie tworzy i w podstawowych zasadach nie zmienia. Miejsce owego porządku w filozofii egzystencjalnej zajmuje właśnie sam człowiek, tworząc sobie taki świat moralnych idei, jaki uważa za odpowiedni dla realizacji swojej wolności<sup>30</sup>. Wolność człowieka nie może polegać na absolutnej niezależności od kogokolwiek i czegokolwiek. Wolność, jako całkowita niezależność od kogokolwiek, prowadzi do swoistego rozwydrzenia, które, odwołując się do przemocy i hedonizmu, sieje wokół zniszczenie<sup>31</sup>. Dlatego trzeba pamiętać, że wolność to dar z siebie. Wolność nie może oznaczać czynienia tego, co mi się podoba.

Francuski moralista X. Thevenot podkreśla, że wolność ludzka nie jest wolnością absolutną. Mówi, że tylko Bóg jest wolny w sensie absolutnym, zaś wolność ludzka jest wolnością partycypacji, czyli takiej, która uczestniczy w wolności Bożej, ale jej nie dorównuje<sup>32</sup>. Samo absolutyzowanie wolności niesie ogromne konsekwencje dla etyki, antropologii oraz nauczania moralnego Kościoła. Absolutyzowanie to prowadzi do prywatyzacji, relatywizacji i subiektywizacji norm moralnych. Prawdziwość sądów sumienia zastępowana jest szczerością, autentycznością, zgodą z samym sobą. Widać w tym, że zapomina się, że sumienie to nie tylko norma normans, ale norma normata<sup>33</sup>. Dochodzi do tego, że w miejsce, gdzie powinno być odkrywanie i kierowanie się prawem naturalnym, prawem Bożym, wchodzi kierowanie się indywidualnym prawem prywatnym.

<sup>27</sup> Z. Kiernikowski, *Eucharystia i jedność*, Częstochowa 2000, s. 28.

<sup>28</sup> S. Stefanek, *Paradoks wolności*, [w:] *Człowiek. Osoba. Pleć*, [red.] M. Wójcik, Łomianki 1998, s. 95.

<sup>29</sup> Tamże, s. 96.

<sup>30</sup> T. Ślipko, *Za czy przeciw życiu*, Kraków – Warszawa 1992, s. 58.

<sup>31</sup> J. Augustyn, *Jezus najwyższym wzorem wolności*, [w:] *Gość Niedzielny* 40/1995, s. 7.

<sup>32</sup> Por. X. Thevenot, *Morale fondamentale*, Paryż 2007, s. 91.

<sup>33</sup> S. Skobel, *Humanistyczny wymiar teologii moralnej*, Łódź 2010, s. 155.

#### 4. Wybrane zagadnienia zafałszowanej wizji wolności

Stwierdzenie, że nieskończona wolność realizuje się tylko w Bogu, może być negowane, ale konfrontując pojęcie wolności nieskończoności, dojdziemy do jedyne­go możliwego wniosku i jedynej słusznej tezy, że autentyczna wolność nigdy nie może być nieskończona. Przyjęcie założenia, że wolność jest nieskończona, jest jednocześnie jej logicznym oraz ontologicznym zaprzeczeniem, bo dawałoby wolności możliwość nieustannego znoszenia się i ograniczania. Dawałoby to możliwość zabierania wolności jedni drugim. Silniejsi zabieraliby prawo do życia słabszym, a w życiu społecznym rządziłyby anarchia i chaos. Pamiętać trzeba, że w wolności zakres woli oraz odpowiedzialności muszą się zawsze równoważyć. Wolność aktualizuje się i racjonalizuje się w ograniczeniach. Granica nie zaprzecza wolności, lecz w istocie ją dopełnia i realizuje. O nieskończonej wolności można przecież mówić jedynie w kontekście nieskończonego umysłu, jakim jest Bóg<sup>34</sup>.

Niektóre nurty myśli współczesnej do tego stopnia podkreślają znaczenie wolności, że czynią z niej absolut, który ma być źródłem wolności. W tym kierunku idą doktryny, które deklarują, że są ateistyczne. Doktryny te przyznają sumieniu indywidualnemu *pre­rogatywy najwyższej instancji osądu moralnego, które kategorycznie i nieomylnie decydują o tym, co jest dobre a co złe*<sup>35</sup>. Do tej tezy niesłusznie dodaje się tezę, według której osąd moralny jest prawdziwy na mocy samego faktu, że pochodzi z sumienia. Doprowadziło to do skrajnie subiektywistycznej interpretacji osądu moralnego. Łączy się to też z kryzysem zagadnienia prawdy. Zanik idei uniwersalnej prawdy o dobru, doprowadził do zmiany koncepcji sumienia. Sumienie nie jest postrzegane jako akt rozumowego poznania dokonywanego przez osobę, która w określonej sytuacji ma zastosować wiedzę uniwersalną o dobru i wyrazić swój sąd o tym, jaki sposób postępowania należy uznać w tym momencie za słuszny<sup>36</sup>.

Warto się zastanowić czy przejawem takiego tworzenia sobie ideologicznych wartości nie jest ustawa Parlamentu Europejskiego dotycząca związków homoseksualnych z roku 1994. Papież podczas modlitwy Anioł Pański dnia 20.02.1994 roku w swojej wypowiedzi ustosunkowuje się do rezolucji przyjętej przez Parlament Europejski dotyczącej związków osób homoseksualnych. Papież mówi, że niedopuszczalne jest nadawanie sankcji prawnych praktyce homoseksualnej. Kontynuuje dalej swoją wypowiedź, mówiąc, że *parlament w sposób nieuprawniony nadał walor prawny zachowaniom dewiacyjnym, niezgodnym*

---

<sup>34</sup> Tamże. s. 155 -156.

<sup>35</sup> VS 32.

<sup>36</sup> Por. VS 32.



z zamysłem Bożym: wiemy, że człowiek ulega słabościom, ale Parlament w ten sposób poparł ludzkie słabości<sup>37</sup>. Papież mówi dalej, że nie może stanowić prawdziwej rodziny związek dwóch mężczyzn czy kobiet. Takim związkom nie można przyznawać prawa do adopcji dzieci, gdyż wyrządziłoby im się wielką krzywdę. Dzieci te nie miałyby prawdziwej rodziny, gdyż nie znalazłyby tam ojca i matki, a dwóch ojców lub dwie matki<sup>38</sup>. Nie znaczy to wcale, że Papież w jakikolwiek sposób dyskryminuje tu osoby o tendencjach homoseksualnych. W swoich wypowiedziach jest daleki od tego.

Osoby homoseksualne, jako osoby ludzkie, mają te same prawa, co wszyscy ludzie, w tym prawo do takiego traktowania, jakie nie uwłacza ich godności osobistej<sup>39</sup>. Nie znaczy to wcale, że mają prawo do zawarcia związku małżeńskiego, czy adopcji dzieci. Tak jak państwo może ograniczyć korzystanie z pewnych praw, np. cierpiącym na chorobę zakaźną lub psychiczną, aby chronić dobro wspólne, tak też dla dobra wspólnego może nie zezwalać na tego typu ustawy. Kościół dlatego w tych sprawach wypowiada się radykalnie, gdyż ma obowiązek umacniać życie rodzinne i moralność społeczeństwa na fundamencie podstawowych wartości moralnych<sup>40</sup>. Kościół katolicki zawsze nauczał, że seksualne wyrażenie miłości przeznaczone jest, zgodnie z planem Bożym, co do stworzenia, jedynie dla związku małżeńskiego między mężczyzną a kobietą. Dlatego Kościół w żaden sposób nie może umieszczać na tej samej płaszczyźnie homoseksualnego partnerstwa i małżeństwa heteroseksualnego<sup>41</sup>.

W świetle tych argumentów zarówno żądania jak i próby przekonywania i obarczania Kościoła mianem nietolerancyjnego są bezpodstawne. Doskonale widać przy tym, że obecne ataki na Kościół, jako na instytucję broniącą dobra rodziny i społeczeństwa są, delikatnie mówiąc, bardzo krzywdzące. Zarzuty, jakoby Kościół był instytucją, która jest nietolerancyjna wobec osób homoseksualnych, tracą w tym świetle jakikolwiek sens. Doskonale widać, że Kościół stara się w każdy możliwy sposób ukazać właściwą wizję wolności osoby. W swoich wypowiedziach Kościół nie potępia człowieka, tylko jego zachowania. Nie ogranicza jego wolności, tylko ukierunkowuje go na właściwie pojętą wolność, która ma doprowadzić go do odpowiedniego funkcjonowania w świecie, które może być rozumiane bardzo różnie. Osoba heteroseksualna obdarzona przez Boga otwartością

<sup>37</sup> Jan Paweł II, *Modlitwa niedzielna z papieżem 20.02.1994, Nie wolno fałszować norm moralnych*, OR 15: 1994, nr 4, s. 39.

<sup>38</sup> Por. Tamże, s. 39.

<sup>39</sup> Por. UD 12.

<sup>40</sup> Por. UD 16.

<sup>41</sup> G.B. Hume, *Nauczanie Kościoła Katolickiego dotyczące homoseksualistów*, [w:] *Homoseksualizm. Dokumenty Kościoła, opracowania, rozmowy, świadectwa*, Red. T Huk, Warszawa 2000, s. 72.

na potomstwo, będzie widziała je jako jeden z celów swojego życia. Zaś osoba homoseksualna również wyposażona w ten dar, a z racji posiadania orientacji homoseksualnej w swej wolności będzie zamykała się na ten dar. Stwierdzenie, że każdy akt wolności tworzy człowieka niezależnie od przedmiotowej, racjonalnej i uzasadnionej treści, jest utopią, ponieważ dobry wybór niesie skutki pozytywne dla osoby, a zły, skutki negatywne. Nigdy nie jesteśmy poza dobrem i złem, jak chciał F. Nietzsche – gdyż nigdy nie jesteśmy poza naturą osoby ludzkiej wyznaczającej, co jest dla niej dobre, a co złe. Człowiek, który nie potrafi osiągnąć wewnętrznej wolności, nie potrafi ustrzec się zachowań, które krzywdzą jego samego i innych. Ten człowiek ulega naciskom ciała, subiektywnemu myśleniu, emocjom, presji środowiska czy różnego rodzaju uzależnieniom<sup>42</sup>.

Problem dzisiejszego człowieka z wolnością niejednokrotnie bardzo ściśle łączy się z problemem płciowości. Człowiek, w sobie wygodny sposób, chce decydować o tym, co jest dobre, a co złe. Chce decydować, w jaki sposób będzie korzystał z płciowości. Należy też powiedzieć, iż często chce wykorzystywać swoją płciowość i jej atrybuty do wąskich celów, które stoją w jawnej sprzeczności z szeroko rozumianym dobrem.

Odnosząc zagadnienie źle rozumianej wolności do zjawiska homoseksualizmu, można przywołać słowa Deklaracji *Persona humana*. Jej autorzy zauważają, iż znaczna liczba osób o skłonnościach homoseksualnych, idąc za pewnymi racjami natury psychologicznej oraz wbrew stałej nauce Urzędu Nauczycielskiego Kościoła i moralnemu wyczuciu ludu chrześcijańskiego - pobłażliwie osądza, a nawet całkowicie uniewinnia tego typu zachowania<sup>43</sup>. Prowadzi to do tego, że osoby ze skłonnościami homoseksualnymi domagają się prawa do zawierania związków małżeńskich, a także prawa do adopcji dzieci. To, co dla wielu wydaje się być oczywiste, że małżeństwo to związek dwojga osób przeciwnych płci, przez wiele osób o orientacji homoseksualnej jest traktowane jako wyraz dyskryminacji.

W. Póltawska, poruszając temat rodzicielstwa, zauważa, że: *nie można oderwać płciowości od zadań rodzicielskich. Powołanie do rodzicielstwa nie jest powszechne, jakkolwiek większość ludzi spędza życie w rodzinach. Dla tych wszystkich, którzy nie mają powołania, aby być mężem i żoną jest jedno rozwiązanie: zaniechanie działania seksualnego*<sup>44</sup>. Nie znaczy to wcale, że mowa jest tu tylko o osobach homoseksualnych, bo wypowiedź ta odnosi się do wszystkich, także do osób homoseksualnych, które w swoich wypowiedziach niejednokrotnie mówią, że mają prawo do współżycia i jest to naturalne i zgodne z naturą.

<sup>42</sup> Por. R. Guardini, *Koniec czasów nowożytnych. Świat i osoba. Wolność, łaska, los*, Kraków 1969, s. 247–248.

<sup>43</sup> Por. PH 8.

<sup>44</sup> W. Póltawska, *Wypowiedzi panelowe*, [w:] *Homoseksualizm – sprawa prywatna? Zeszyt 4*, [red.] M. Renkielska, Kielce 1998, s. 37.

Tak jak właściwe jest według nich współżycie seksualne z osobnikami tej samej płci, tak też i nie stanowi problemu ciągła zmienność partnerów. R. Cohen opisuje w swojej książce tendencje, które towarzyszą większości osobom z problemem homoseksualizmu, a mianowicie ciągłą zmienność partnerów<sup>45</sup>. Śmiało więc można powiedzieć, że wychowywanie dzieci przez pary homoseksualne przy ich niestałości, jest co najmniej wielkim ryzykiem dla stanu psychicznego młodego człowieka.

### **Zakończenie**

Pojmowanie wolności i jej atrybutów we współczesnym świecie jak widzimy jest bardzo różnorodne i wielowymiarowe. Niestety dar, który otrzymaliśmy od Boga zostaje zafałszowany, zniekształcony lub używany wyłącznie do prywatnych korzyści i celów. Jednakże zaznaczyć trzeba, iż wiele postaw i wyborów poszczególnych grup i społeczności, choćby katolików, uwypukla niezwykle dar jakim jest wolność ludzka otrzymana od stwórcy. Wielu pojmuje ją jako nieograniczony dar Boga w którym uznają godność osoby ludzkiej, jej wywyższenie do wymiaru dziecka bożego i usynowienia. Tak pojmowana wolność ludzka nie narusza osoby ludzkiej w jakimkolwiek wymiarze i prowadzi do właściwych postaw wobec drugiego człowieka. Wolność człowieka pojmowana jako dar z siebie dla drugiego prowadzi do wolności w Bogu, która jest doskonała.

### **Summary**

#### **Liberty and its distorted vision in the light of the documents of the Catholic Church**

One of the fundamental values in human life is freedom. In order to feel truly free, a lifelong process of education for freedom is needed, which presumes the existence of appropriate foundations and the necessity of the truth about man. The desire to be free is inscribed in the heart of man. The teachings of Catechism of the Catholic Church show that freedom is rooted in the mind and will of man with the possibility to act or not to act, to do something, therefore, to take voluntary action. The fundamental elements in the definition of freedom are external freedom and internal freedom. In the internal aspect, it is simply the power of an individual to make choices and decisions concerning the world of his own beliefs, views, etc. Freedom in this aspect refers to the internal autonomy of the person. The second is the external aspect called external or social freedom. It is choice of actions as part of man's everyday existence, undertaken within the framework of functioning in society.

<sup>45</sup> Por. R. Cohen, *Wyjść na prostą*, Kraków 2005, s. 33-52.

The third fundamental element of Christian understanding of freedom is good. The core of freedom is not to do what man can do by nature, or do anything, because the real boundaries are defined by good. Man, as he was created with his freedom participating in the freedom of God, should not demand complete moral autonomy separated from the existential reference to the Creator. As a person, man has been blessed with intelligence and free will, and may therefore use these qualities to oppose his Creator claiming complete sovereignty. The problem with freedom of today's man is frequently connected with the problem of sexuality. In a convenient way man wants to decide what is good and what is bad. He wants to decide how he will use his sexuality. It should also be said that man often wants to use his sexuality and its attributes for narrow purposes, which are in apparent contradiction with the widely held beliefs.

### **Bibliografia**

- Augustyn, J. (1995). Jezus najwyższym wzorem wolności, *Gość Niedzielny*, 40, 7.
- Cohen, R. (2005). *Wyjść na prostą*, Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Fert, E. (1998). *Wychowanie do czystości w nauczaniu Jana Pawła II*, Kielce: Wydawnictwo Jedność.
- Fromm, E. (1970). *Ucieczka od wolności*, Warszawa: Wydawnictwo Czytelnik.
- Guardini, R. (1969). *Koniec czasów nowożytnych. Świat i osoba. Wolność, łaska, los*, Kraków: Wydawnictwo Znak.
- Halama, M. (2000). *Wolność. Wychowanie do wolności w świetle nauczania Jana Pawła II*, Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Hume, G.B. (2000). Nauczanie Kościoła Katolickiego dotyczące homoseksualistów, W: T Huk (red.). *Homoseksualizm. Dokumenty Kościoła, opracowania, rozmowy, świadectwa*, Warszawa.
- Jan Paweł II, (1988). *Mulieris dignitatem*. List - z okazji Roku Maryjnego o godności i powołaniu kobiety, Rzym: Wydawnictwo TUM.
- Jan Paweł II, (1987). *Orędzia papieskie na światowy Dzień Pokoju. Chcesz służyć sprawie pokoju — szanuj wolność*. Rzym – Lublin.
- Jan Paweł II, (1993). Encyklika *Veritatis splendor*, Rzym: Wydawnictwo Pallottinum.
- Jan Paweł II, (1994). Modlitwa niedzielna z papieżem 20.02.1994, Nie wolno fałszować norm moralnych, *L'Osservatore Romano*, 15 (4), 39.
- Jan Paweł II, 1994. Modlitwa niedzielna z papieżem, Wolność i prawda 17.10.1993, *L'Osservatore Romano*, 15 (1), 48.
- Kiernikowski, Z. (2000). *Eucharystia i jedność*, Częstochowa: Wydawnictwo Niedziela.
- Kongregacja Nauki Wiary, (1975.). *Deklaracja o niektórych zagrożeniach etyki seksualnej Persona Humana*, Rzym .
- Kongregacja Nauki Wiary, (1986) *Instrukcja o chrześcijańskiej wolności i wyzwoleniu*, Rzym.
- Majka, J. (1982 ). *Etyka Społeczna*, Wrocław: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej
- Mazurkiewicz, P. (2006). Nauczanie społeczne Kościoła a „duch” liberalizmu, *Społec-*

czeństwo 2, 219 - 221.

Nagórny J. (1997). Między „kulturą śmierci” a „kultura życia” – wyzwania współczesności, W: Jan Paweł II, *Evangelium vitae*. Tekst i komentarze, T. Styczeń, J. Nagórny (red), 151 – 168. Lublin: Wydawnictwo KUL.

Póltawska, W. (1998). Wypowiedzi panelowe, W: M. Renkielska (red.). *Homoseksualizm – sprawa prywatna? Zeszyt 4*. Kielce: Wydawnictwo Jedność.

Seifert, J. (1995). Blask prawdy, jako fundament działania moralnego. O encyklice Jana Pawła II „*Veritatis splendor*”. W: Jan Paweł II, *Veritatis splendor*. *Teksty i komentarze*, A. Szostek (red.), Lublin: Wydawnictwo KUL.

Skobel, S. (2010). *Humanistyczny wymiar teologii moralnej*, Łódź

Stefanek, S. (1998). Paradoks wolności, W: M. Wójcik (red.), *Człowiek. Osoba. Płeć, Studia Nad Rodziną 2*, 93 -95, Łomianki: ATK.

Ślipko, T. (1992). *Za czy przeciw życiu*, Kraków – Warszawa: Wydawnictwo Petrus.

Ślipko, T. (2005). *Rewolucja seksualna*, Warszawa: Wydawnictwo Petrus.